

Vabariigi Valitsuse riigireformi kava perioodiks jaanuar 2017 kuni märts 2019

1. Vabariigi Valitsus on kokku leppinud riigireformi läbiviimises. Riigireformi on tarvis, kuna Eesti peab edukalt hakkama saama piiratud ressursside tingimustes. Kodanike ootused riigile kasvavad – riik peab pakkuma kvaliteetseid avalikke teenuseid üle Eesti ning olema tulemuslik.
2. Riigireformi edukas läbiviimine vajab laiapõhjalist ühiskondlikku kokkulepet riigireformi sisu terviklikuks määratlemiseks parlamendi tasemel, kus on võimalik kokku leppida riigireformi mõiste määratluses ja peamistes sisukomponentides. Samas on riigireformi elluviimiseks vaja tegutseda kohe, mistõttu astub Vabariigi Valitsus järgmise kahe aasta jooksul olulised sammud riigi reformimiseks. Vabariigi Valitsus näeb riigireformi elluviimise vajadust erinevates lõikudes: 1) kohalikud omavalitsused, 2) keskvõim; 3) demokraatia ja kaasamine. Demokraatia ja rahva kaasamise teemadel saab juhtroll olla vaid parlamendil, sest need on täitevvõimu korraldamisest laiemad küsimused. Kuni Riigikogu ei ole otsustanud teisiti, on Vabariigi Valitsuse käsitluse kohaselt riigireformi sisuks avaliku võimu organisatsiooni audit ja ümberkorraldamine koos avaliku võimu funktsioonide, ülesannete ning teostamise viiside ja toimetehhanismide revisjoni ja korrigeerimisega.

Riigireformi elluviimise ja riigivalitsemise aluspõhimõtted¹

3. Tasakaal

- a. **Riik** taotleb regionaalselt tasakaalustatud arengut ning vähendab ääremaastumist.
- b. Peab oluliseks avalike ülesannete täitmise mõistliku tasakaalu keskvõimu ja kohalike omavalitsuste vahel. Samuti otsitakse võimalusi avaliku sektori ülesannete täitmise delegerimiseks era- või kolmandale sektorile.
- c. Peab oluliseks rahaliste ressursside jaotuse mõistliku tasakaalu keskvõimu ja kohalike omavalitsuste vahel.
- d. Lihtsustab avalike teenuste kättesaadavust elanikele ning hoiab teenuste kvaliteeti.
- e. Peab oluliseks avaliku võimu asutuste hajutatust üle Eesti.
- f. Toetab otsuste tegemist võimalikult madalal otstarbekal tasandil (lähimuspõhimõte).

4. Tõhusus

- a. **Riik** suurendab efektiivsust, vähendab ülemäärast administreerimist, tõhustab bürokraatlikke protsesse, vähendab dubleerimist ametkondade vahel, vähendab õigusloome mahtu, ülereguleerimist ning muudab õigusruumi

¹ Koostatud dokumendi „Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtted 2016-2019“ alusel.

- arusaadavaks.
- b. Võtab kasutusele kaasaegseid juhtimispõhimõtteid.
  - c. Toetab ettevõtlike arendamist ning loob eeldused majanduskasvu saavutamiseks.

5. Avatus

- a. Riik soodustab demokraatia arengut ning elanike kaasamist otsustusprotsessidesse kõikidel võimutasanditel. Vabaihenduste kaasamine ja osalemine poliitika kujundamises on igapäevaelu kindel osa.
- b. Toetab innovatsiooni kõikidel valitsemistasanditel ning on avatud uutele ideedele.

Riigireformi eesmärgid

6. Tasakaalus riik – majanduslikud ja regionaalsed erisused pealinna ning ülejäänud Eesti keskuste vahel on enam tasakaalus

- a. Kohalikud omavalitsused on muutunud tugevamaks ning kogukondade huvid on esindatud kohaliku omavalitsuse tasandil.
- b. Omavalitsuslikku laadi ning kohapealset otsustamist võimaldavad ülesanded on koos vajalike ja piisavate ressurssidega riigilt üle antud kohalikele omavalitsustele.
- c. Regionaalhalduse korraldust on tõhustatud ning riiklike avalike teenuste pakkumine on tagatud kõikides maakonnakeskustes.
- d. Riigipalgalised konkurentsivõimelise töötasuga töökohad on kättesaadavad väljaspool pealinna.

7. Tõhus riik – riiklike ülesannete täitmine on muutunud tõhusamaks.

- a. Kasutusele on võetud kaasaegsed juhtimispõhimõtted ning juhtimiskvaliteet on paranenud kõikidel tasanditel.
- b. Keskvalitsuse asutuste tegevus on muutunud efektiivsemaks, dubleerimised on vähenenud ning avalike ülesannete täitmist on konsolideeritud.
- c. Riigiasutuste tugitegevuste konsolideerimisel on edasi liigutud ning saavutatud kokkuvõid administreerimise kuludes.
- d. Vabariigi Valitsuse töökorraldus on paindlikum ning astunud on samme õigusloome mahu vähendamiseks.
- e. Riigivalitsemise efektiivistamine toetab majanduskasvu saavutamist, halduskoormus ettevõtjatele ja elanikele on vähenenud ning avalike teenuseid pakutakse kasutajasõbralikumalt.

8. Avatud riik – Eesti elanikud on kaasatud otsustusprotsessidesse nii kohalikul, kui keskvõimu tasandil.

- a. Kasutusele on võetud kaasaegsed kaasamise põhimõtted.
- b. Riik ja kohalikud omavalitsused on avatud uutele ideedele.

9. Riigireformi eesmärkide saavutamiseks on **Vabariigi Valitsuse poolseteks prioriteetideks haldusreform, maavalitsuste reform, riigimajade loomine ning riigiasutuste pealinnast väljaviimine.**

Eesmärkide poole liikumist iseloomustavad mõõdikud

10. Tasakaalus riik

- a. 2017. aasta lõpuks elab vähemalt 90% elanikest üle 5000 elanikuga kohalikes omavalitsustes.
- b. Tööhõive määr maapiirkonnas vanusegrupis 20–64 aastat on üle 73,2%.
- c. 2019. a. märtsiks on keskvalitsuse asutuste töötajate osakaal Tallinnas alla 43,5% (alguse 2016. a. 45%, 2019. a. andmeid on võimalik avalikustada septembris 2019. a.).

11. Tõhus riik

- a. Valitsussektori töötajate osakaal tööealises elanikkonnas ei suurene (alla 12%) (alguse 2015. a. 12%).
- b. Valitsemissektori kulutuste osakaal SKP-s ei kasva (alguse 2015. a. 37,9%).

12. Avatud riik

- a. Transparency International korrupsioonitajumise indeksi väärtus on üle 70 palli (alguse 2016. a. 70 palli).

Riigireformi eesmärkide saavutamist toetavad tegevused

13. Tegevused on jaotatud eesmärkide kaupa, kuid enamus neist mõjutavad rohkem kui ühe eesmärgi saavutamist. Kava täieneb jooksvalt vastavalt käimasolevatele ja käivitavatele analüüsidele ning Vabariigi Valitsuse otsustele.

Tasakaalus riik

14. Viime ellu haldusreformi (riigihalduse minister, oktoober 2017).

- a. Veebruaris 2017. kinnitas valitsus haldusreformi elluviimiseks omavalitsuste algatatud ühinemised ning esitas ühinemissetpaneku omavalitsustele, kus elab endiselt vähem kui 5000 elanikku. Lõpliku otsuse ettepaneku saanud kohalike omavalitsuste liitumise kohta teeb valitsus hiljemalt 15. juulil 2017. a. (riigihalduse minister, juuli 2017).
- b. Ettepanekud omavalitsustele tulubaasi ja finantsautonoomia suurendamiseks (riigihalduse minister, rahandusminister, aprill 2017).
- c. Omavalituste tulubaasi suurendamiseks neile laekuva tulumaksu osakaalu tõstmine (rahandusminister, mai 2017).
- d. Ettepanekud omavalitsustele ülesannete üleandmiseks koos finantseerimisega (riigihalduse minister, aprill 2017).
- e. Haldusterritoriaalse muutuste jõustumine kohalike valimistega (riigihalduse minister, oktoober 2017).

- f. Kohalike omavalitsuste infotehnoloogilise võimekuse parandamine (riigihalduse minister, detsember 2018).

15. Korrastame regionaalhaldust, tagame riigi teenuste kättesaadavuse piirkondades ja riigipalgaliste töökohtade hajutatuse (riigihalduse minister).

- a. Maavalitsuste ülesannete hulk on järjekindlalt vähenenud, mistõttu otsustas valitsus jaanuaris 2017. maavalitsuste tegevuse 1. jaanuarist 2018. a lõpetada. Maavalitsuste ülesanded jagatakse ministeeriumide valitsemisala asutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste või nende liitude vahel, andes ülesanded võimalikult madalale otstarbekale tasandile. Maavalitsuste reformi teostamine (riigihalduse minister, jaanuar 2018).
- b. Piirkondliku ühistranspordi korralduse uuendamine (majandus- ja taristuminister, oktoober 2017).
- c. Valitsus arutas jaanuaris 2017. riigipalgaliste töökohtade pealinnast väljaviimise võimalusi ja põhimõtteid ning veebruaris ja märtsis töökohtade pealinnast väljaviimise aja- ja tegevuskava. Järgmise sammuna hakatakse kava ellu viima (riigihalduse minister, märts 2019). Töökohtade pealinnast väljaviimise kontekstis analüüsitakse muuhulgas kaugtöökohtade korraldamise senist praktikat ja esitatakse ministeeriumitele ettepanekud kaugtöö laiendamise võimaluste kohta.
- d. Veebruaris toetas valitsus riigihalduse ministri esitatud tegevus- ja ajakava riigimajade² loomiseks. Järgmiste sammudena lepatakse kokku, milliste avalike teenuste pakkumine riigimajadesse koondatakse, kirjeldatakse riigimajade täpsem toimimine ning koostatakse üldistest põhimõtetest lähtuv rätseplahendus iga maakonna riigimaja jaoks. Riigimajade kontekstis analüüsitakse muuhulgas kaugtöökohtade loomist (riigihalduse minister, jaanuar 2018).

Tõhus riik

16. Pakume vajadustele vastavaid avalikke teenuseid nutikalt ning muudame avalike teenuste kasutamise kiiremaks ja mugavamaks (ettevõtlus- ja infotehnoloogiainister).

- a. Avalike teenuste ja teabehalduse määruse eelnõu (ettevõtlus- ja infotehnoloogiainister, märts 2017).
- b. Valminud on ülevaade riigiasutuste otsestest avalikest teenustest (sh on asutustes määratud teenuste omanikud ja üldvastutajad; loodud teenuste peakoordinaatorite nõukogu; koostatud on juhised teenuste kirjeldamiseks ja kvaliteedinäitajate arvutamiseks; koostatud on ülevaade ülesannete täitmise protsessidest ning nendega seotud teenustest ja teabest; koostatud ja avaldatud on teenuste loetelu; asutuste sisemised aktid ja juhendid on viidud vastavusse teenuste määrusega) (ettevõtlus- ja infotehnoloogiainister, juuli

---

² Riigimaja on ühtne teenusvärv kodanikele ja ettevõtetele erinevate riigi (ja potentsiaalselt ka KOVide) nn otseste letiteenuste tarbimiseks, mis paikneb teenuste tarbija seisukohalt võimalikult soodsas füüsilises asukohas vähemalt igas maakonnakeskuses.

2018).

17. Vaatame üle riigiasutuste ja riigi poolt loodud organisatsioonide ülesanded ning tõhustame nende juhtimist (riigihalduse minister).

- a. Põllumajandusvaldkonna asutuste võimaliku ümberstruktureerimise analüüs ja ettepanekud (maaeluminister ja riigihalduse minister, juuni 2017).
- b. Transpordiameti loomise täiendav analüüs ja ettepanekud (majandus- ja taristuminister ning riigihalduse minister, juuli 2018).
- c. Tugifunktsioonide ühendamise ministriumide ühishoones (riigihalduse minister koos seotud ministritega, august 2017).
- d. Riigiüleste ühetaoliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste kirjeldamise ja hinnastamise mudelite väljatöötamine (riigihalduse minister koos seotud ministritega, september 2017).
- e. Kohtute ressursikasutuse ja tööprotsesside optimeerimise väljatöötamiskavatsus (justiitsminister, oktoober 2017).
- f. Riiklike laborite optimeerimise analüüs ja ettepanekud (maaeluminister koostöös seotud ministritega, veebruar 2018).
- g. Karjäärteenuste korrastamise analüüs ja ettepanekud (haridus- ja teadusminister ja tervise- ja tööminister, november 2017).
- h. Tuleohutusjärelvalve ja liiklusõnnetuste vormistamise teenuste era- ja/või kolmandale sektorile delegeerimise mõjuanalüüs (siseminister, november 2017).
- i. Muuseumivõrgu korrastamise lõpuleviimine (kultuuriminister, detsember 2018).
- j. Jätkame koolivõrgu korrastamisega. Riigigümnaasiumide käivitamine Raplas, Viimsis ja Paines (haridus- ja teadusminister, september 2018).

18. Vähendame bürokraatiat ja aruandluskohustust nullbürokraatia projekti kaudu (majandus- ja taristuminister, riigihalduse minister, rahandusminister, ettevõtlus- ja infotehnoloogiainminister).

- a. Bürokraatia vähendamine riigiasutuste ja ettevõtete vahelises suhtlemises. Kokku on 3 aasta jooksul kavas kaotada või leevendada 164 bürokraatlikku nõuet (majandus- ja taristuminister, aprill 2018).
- b. Avaliku sektori sisese bürokraatia vähendamine (riigihalduse minister, veebruar 2019).
- c. Aruandlus 3.0 – loome riigi toimimiseks olulise väärtusega personali- ja majandusarvestuse andmete automaatse liikumise tehnoloogilise lahenduse, lähtudes minimaalsusest ja lihtsusest. Esimeses etapis realiseeritakse palga ja tööjõu andmete edastamine (rahandusminister, jaanuar 2019).
- d. Maksukogumine 2020 – lihtsustame maksude arvestamist ja tasumist, vähendame koormavat kontrollivajadust ja anname senisest parema info toel maksumaksjale tagasisidet, et nende maksuasjad on korras (rahandusminister, esimene etapp 2018).
- e. Riigikaitse tõhusamaks korraldamiseks realiseeritakse andmete ristkasutus Kaitseministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi

asutuste registrite vahel. Eesmärk on toetada kaitseväekohustuslaste, kutsealuste ja reservväelaste kohustuste täitmise korraldamist ning riigikaitseamete ameti- ja töökohtade üle arvestuse pidamist. Andmevahetuse korraldamise kaudu vähendatakse bürokraatiat riigiasutuste, ettevõtete ja kodanike vahelises suhtlemises ning tagatakse informeeritus kohustuste ja ülesannete täitmiseks. Koordineeritakse töötajate, tervise, sotsiaalkindlustuse, kaitseväekohustuslaste, aadress- ja kontaktandmete andmevahetuse korraldamine (kaitseminister koostöös seotud ministritega, oktoober 2017).

19. Viime lõpuni riigiasutuste tugiteenuste tsentraliseerimise ja kinnisvarareformi (riigihalduse minister).

- a. Finants-, personali- ja palgaarvestuse tsentraliseerimine Riigi Tugiteenuste Keskusesse, et vähendada finants-, personali- ja palgaarvestusega seotud personali ning nende kulusid (riigihalduse minister, märts 2017).
- b. Riigihangete korraldamise tsentraliseerimine vähendamaks hankimisega seotud kulusid (riigihalduse minister, pidev tegevus).
- c. Riigiasutuste kasutuses olevate büroopindade vähendamine (büroohoonete üleandmine Riigi Kinnisvara AS-le; kinnisvaraotsuste tsentraliseerimise analüüs ja ettepanekud) (riigihalduse minister, detsember 2017).
- d. Riigile vajaliku hoonestatud kinnisvara planeerimise, eelarvestamise ja optimeerimise analüüs ja ettepanekud (riigihalduse minister, veebruar 2018).
- e. Ettepanekud riiginõuete konsolideeritud haldamiseks (riigihalduse minister, märts 2017).
- f. Avaliku ja erasektori vahelised arveldused hakkavad toimuma e-arvete kaudu, mis võimaldab hoida kokku era- ja avaliku sektori kulusid, vähendada tehnilist tööd ja selleks kuluvat tööaega, tõsta andmete kvaliteeti ja ennetada vigade tekkimist (riigihalduse minister, jaanuar 2018).

20. Ajakohastame riigihankeid. Ajakohastame riigihangete korraldust ja läheme täielikult üle elektroonilisele riigihangete süsteemile, mis võimaldab kokku hoida ca 12 miljonit eurot aastas (riigihalduse minister, november 2018).

21. Lähtume läbivalt põhimõttest, et absoluutselt kõike ei pea seadustega reguleerima (justiitsminister).

- a. Õigusloome mahu vähendamise kava elluviimine (justiitsminister, november 2018).
- b. Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõu kontseptsioon (justiitsminister, 2017).
- c. Halduskorralduse seaduse eelnõu kontseptsioon (justiitsminister, 2017).
- d. Eriteenistusi reguleerivate õigusaktide muutmise väljatöötamiskavatsus eesmärgiga ühtlustada teenistusalaseid regulatsioone ja vähendada seeläbi bürokraatiat ja kulusid riigi personali- ja palgaarvestuses (riigihalduse minister, juuni 2017).

22. Muudame riigivalitsemise avatumaks ja läbipaistvamaks

- a. Analüüs ja ettepanekud presidendivalimiste süsteemi muutmiseks (justiitsminister, 2017).
- b. Analüüs ja ettepanekud rahvaalgatuse kehtestamiseks ja rahvahääletuse laiendamiseks (justiitsminister, 2017).
- c. Põhiseadusliku järelevalve kohtumenetluse seaduse väljatöötamiskavatsus (justiitsminister, märts 2017).
- d. Ettepanekud seaduse muudatusteks erakondade rahastamise läbipaistvuse, kampaania piirangute ja järelevalve suurendamiseks (justiitsminister, mai 2017).
- e. Põhiseaduse analüüs (justiitsminister, detsember 2018).

23. Muudame riigivalitsemise uuendusmeelsemaks ja kodanikukesksemaks

- a. Avaliku sektori ja sotsiaalse innovatsiooni rakkerühm katsetab erinevaid uuenduslikke lahendusi ja koostab selle põhjal ettepanekud uuendusmeelsemaks ja kodanikukesksema riigivalitsemiseks (riigisekretär, juuli 2017).

24. Muudame riigieelarve läbipaistvamaks

- a. Uuendada riigieelarve seadust, et koostada aastast 2019 aastane riigieelarve ja nelja-aastane riigi eelarvestrateegia koos. Eesti läheb 2020. aastaks üle tegevuspõhisele eelarvele. Nende muudatuste tulemusena kasvab eelarvepoliitikas veelgi keskpika vaatega arvestamine, väheneks eelarve koostamise halduskoormus ja suureneks riigieelarve strateegilisus. Tegevuspõhine eelarve lähtub ressursside planeerimisel arengukavade eesmärkidest, sõltumata rahastusallikast (alates 2021+ perioodist). Sh kavandada Euroopa Liidu struktuurivahendite 2021-2027 periood ühtsetel strateegilistel alustel siseriiklike vahenditega. (rahandusminister, detsember 2018).
- b. Riigivalitsemise kulude vähendamise eesmärgil leppis valitsus veebruaris 2017. kokku tõhustamiskava kontseptsioonis ja algatas ministrite koostöös ettevõtluse ja innovatsiooni valdkonna tõhustamiskava koostamise (rahandusminister, aprill 2018).
- c. Ettepaneku esitamine Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu jaotatavate vahendite ümbersuunamiseks valitsemisaladele seatud eesmärkide täitmiseks nii, et praegused nõukogu kaudu otsesed suuremad kasusaajad ei oleks kahjustatud (rahandusminister, aprill 2017).

Riigireformi juhtimine ja seotud osapooled

25. Riigireformi kujundamisel ja elluviimisel Vabariigi Valitsuse tasandil on keskne roll peaministril ja riigihalduse ministril. Vähemalt üks kord aastas arutatakse riigireformi kui tervikut valitsuskabinetis.

26. Riigireformi tegevuste elluviimiseks moodustatakse riigihalduse ministri juhtimisel riigireformi koordinatsioonikogu, mille liikmeteks on esindajad kõikidest ministeeriumidest. Riigireformi sisulise kvaliteedi tõstmise ning erinevate osapoolte kaasamise eesmärgil on moodustatud riigireformi nõukoda, mida juhib riigihalduse minister.
27. Peaminister ja riigihalduse minister koordineerivad Vabariigi Valitsuse eest ja nimel riigireformi ettevalmistamist ja elluviimist Riigikoguga, sealhulgas Riigikogu riigireformi arengusuundade väljatöötamise probleemkomisjoniga. Seejuures teeb Vabariigi Valitsus Riigikoguga igakülgset koostööd riigireformi mõiste ja sisu ettevalmistamisel.
28. Reformide läbiviimisel lähtutakse mõistlikkuse põhimõttest ja võetakse arvesse kliendikeskset vaadet (teenuste kvaliteet, kättesaadavus, maksumus). Otsuste langetamise aluseks koostatakse mõjuanalüüse, et otsused ja planeeritavad tegevused tervikuna omaksid selget positiivset mõju püstitatud eesmärkide suunas liikumisel.